

prof. Ludmiła Ostrogórska  
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku  
Wydział Rzeźby i Intermediów

## RECENZJA

dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej  
doktora sztuki Wojciecha Mendzelewskiego  
w związku z postępowaniem habilitacyjnym  
w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Wydział Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie pismem z dnia 17.05.2019 roku zawiadomił, że Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów, na podstawie art. 18 a ust.5 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki ( Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) w dniu 3 kwietnia 2019 r. powołała mnie na recenzenta - członka komisji habilitacyjnej, przeprowadzającej postępowanie habilitacyjne pana dr Wojciecha Mendzelewskiego. Postępowanie zostało wszczęte w dniu 5 lutego 2019 roku. ( dziedzina sztuki, dyscyplina sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki).

Nr sprawy

Do zlecenia została dołączona dokumentacja złożona przez habilitanta:

1. Dokumentacja przewodu habilitacyjnego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk pięknych w formie publikacji. Na publikację składają się wszystkie niezbędne materiały, dokumentacja dorobku, autoreferat w j. polskim i j. angielskim ( razem 544 strony).
2. Dokumentacja przewodu habilitacyjnego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk pięknych na płycie CD

## Podstawowe dane habilitanta

Pan dr Wojciech Mendzelewski studiował w Instytucie Wychowania Artystycznego UMCS w Lublinie uzyskując dyplom magistra wychowania plastycznego w 1994 roku.

Stopień doktora w zakresie sztuk pięknych został nadany uchwałą Rady Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 30 listopada 2007 roku na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem „Rekompozycja natury – pamięć materii”. Promotorem w przewodzie doktorskim był profesor Jerzy Kierski. Recenzentami byli: profesor Teresa Klaman, dr hab. Józef Murzyn profesor ASP.

Habilitant jest związany pracą w Instytucie Sztuk Pięknych Wydziału Artystycznego UMCS w Lublinie, początkowo jako asystent w latach 1997 – 2007, a od 2007 roku do chwili obecnej jako adiunkt, ponadto w latach 1997 – 2016 pracował jako nauczyciel przedmiotów zawodowych w Zespole Szkół Budowlanych im. E. Kwiatkowskiego w Lublinie. W latach 2006-2007 pracował jako asystent na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie.

## Ocena autoreferatu.

Autoreferat dr Wojciecha Mendzelewskiego jest analizą dotychczasowego dorobku artystycznego i jak sam pisze jego uporządkowaniem i określeniem źródeł jego twórczości, jest również historią narodzin pasji. W autoreferacie przedstawiona jest przebyta droga twórcza z podkreśleniem tych elementów autobiografii, które miały znaczący wpływ na rozwinięcie twórczej świadomości i umiejętności warsztatowych. Powstające w okresie studiów prace zmieniały swój wyraz plastyczny, przechodziły różne etapy, od przedstawień figuratywnych do deformacji i syntezy. Po podjęciu pracy jako asystent w Instytucie Wychowania Artystycznego, tak wspomina ten czas w autoreferacie -

„ Był to okres intensywnych eksperymentów, poszukiwań własnej formy i stylistyki w wypowiedziach plastycznych”.

Zagłębiając się w autoreferat konstatujemy, że habilitant w swojej twórczości artystycznej realizuje dwa odmienne nurty. Jeden to tworzenie cykli rzeźbiarskich w oparciu o nurtujące i inspirujące habilitanta problemy, wybrane materiały i drugi – realizacje konkursowe, plenerowe, prace na zlecenie, „okolicznościowe”, które znalazły swoje miejsce w przestrzeni publicznej. Są to dwa różne oblicza dr Wojciecha Mendzelewskiego..



Autoreferat obejmuje okres ponad 20 lat pracy artystycznej i dydaktycznej. Zawiera całość podejmowanych działań i dorobku Habilitanta, zarówno z okresu poprzedzającego uzyskanie stopień doktora w 2007 roku, jak i okresu późniejszego. Autoreferat jest zapisem idei, zamysłu artystycznego i opisem zrealizowanych prac.

### Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Zgodnie z wymogiem formalnym, jako dzieło aspirujące do spełnienia warunków określonych w art.16 ust. 2 punkt 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U nr 65, poz.595 ze zm.) dr Wojciech Mendzelewski wskazał prace rzeźbiarskie „Faktory pamięci” zaprezentowane na wystawach w galeriach Pryzmat ZPAP w Krakowie w 2017 roku i Bałtyckiej Galerii Sztuki Współczesnej w Ustce w 2018 roku.

Dokumentacja i opis dzieła artystycznego Faktory pamięci jest autorską refleksją i prezentuje szersze spojrzenie na prezentowane osiągnięcie w kontekście artystycznym, w kontekście kulturowym. Wyjątkowe zainteresowanie problematyką pamięci, wzbogacone o teorię klasyków myśli humanistycznej, jak m.in.: Mircea Eliade (Traktatem o historii Religii) Jan Assmann, Jacques Derida, Marianne Hirsch i dogłębna analiza tematu oraz autorska refleksja pana Wojciecha Mendzelewskiego nad fenomenem ludzkiej aktywności, jakim jest możliwość uobecniania przeszłości w teraźniejszości, zainspirowało Habilitanta do podjęcia tego tematu poprzez realizację obiektów rzeźbiarskich i w ten sposób, jak sam pisze zabrać głos w nurcie debaty o koncepcji zderzenia kultury pamięci z pamięcią kultury. Bliski jemu jest sposób rozumienia Marianne Hirsch specjalizującej się w badaniu zagadnień pamięci i wizualności, autorki idei postpamięci. Kategoria zaproponowana przez Marianne Hirsch wydaje się użyteczna do refleksji nad sztuką. W moim rozumieniu – napisała Hirsch – „postpamięć jest silną i bardzo szczególną formą pamięci właśnie dlatego, że jej relacja wobec przedmiotu czy źródła jest zapośredniczona nie poprzez wspomnienie, ale wyobraźnię i twórczość .

Prace wielu artystów, dla których ważnym motywem w ich twórczości jest pamięć i jej symbolika, m.in.: wymieniani już przez pana Mendzelewskiego Tadeusz Kantor i Joseph Beuys, ale również twórczość Mirosława Bałki, Artura Żmijewskiego, Zbigniewa Libery odwołuje się do pamięci, do pamięci zbiorowej trudnej historii, pamięci o wojnie, pamięci



miejsca, do pamięci indywidualnej czasami bardzo osobistych, intymnych przeżyć. Utrwalanie śladów pamięci stało się przestrzenią kształtowania dzieła. Wojciech Mendzelewski napisał, że sztuka za pomocą „figur symbolicznych” spełnia rolę medium pamięci. Bliskie wymienionemu określeniu jest określenie „figuracja pamięci” które wybrzmiało w artykule Filipa Lipińskiego pt. „Figuracja pamięci w wirtualnym polu (historii) sztuki”. Te określenia oddają istotę znaczeń, które można przypisać Faktorom pamięci. Faktory pamięci (parametry pamięci) zwracają naszą uwagę, sygnalizują, przypominają. Są rekonstrukcją pamięci, są przypomnieniem, są również przestroga.

„Pola niepamięci I” z 2014 roku - ceramiczne kopie 40 pocisków artyleryjskich o wysokości 70 cm, przepalone i patynowane ogniem, ustawione w szyku bojowym, pozornie niegroźne i urzekające urodą materiału, ale niczym „niewybuchy” – czekają na nieostrożny ruch. Nie wiemy, co kryją ich wnętrza.

„Pola niepamięci II” również z 2014 roku - skonstruowana z papier mache pęknięta kapsuła-strąk o wymiarach 200 x70x50 cm, która zawiera w swoim wnętrzu kilkadziesiąt metalowych kul symbolizujących równocześnie życiodajne ziarna i śmiertelne kule. W ten symboliczny sposób przywraca pamięć przeszłości w terażniejszość. Wybór i zestawienie tych prac, poprzez ich symbolikę, rodzi u odbiorcy pytanie o pamięć.

Są to prace, które kierują naszą uwagę na to, co powinno o czymś przypominać, co zawiera w sobie historię czasu minionego i nieznaną, niezapisaną jeszcze historię tego co może się wydarzyć.

Uwagę zwraca wertykalna kompozycja zatytułowana „Generatory,, (2017/2018), obiekty składające się na kompozycję wykonane są z sizalu i masy polimerowej. Sześć gigantycznych „cygar” zawieszonych tuż nad ziemią.

„Pola niepamięci III” - wsparte o siebie 4 obiekty o wys. 150 cm zbudowane z sizalu odrealnione bomby lotnicze. Intencja autora jest wyrazista, a skojarzenia same się nasuwają.

Pozostałe prace z cyklu WarMarkt, będące dopełnieniem prac wcześniej opisanych, pokazują ludzką fascynację militariami, kiedy broń staje się dostępnym towarem. Są to prace:

„WarMarkt I” – to grupa obiektów wykonanych z masy polimerowej o wym. 70x200x60 cm które wyeksponowane są w sposób bezpośrednio nawiązujący do ekspozycji w supermarkecie;



„WarMarkt II”- ziarno - to obiekt wykonany z masy polimerowej i metalu o wym. 40x80x80 cm, który ma uświadomić łatwość dostępu do śmiertelnych pocisków niczym cukierków w promocyjnej cenie.

„WarMarkt III”- 21g - to obiekt wykonany z masy polimerowej i metalu o wym. 50x60x40 cm, którego znaczenie umniejsza fakt powołania się na kuriozalne badanie Macdougalla, opublikowane w 1907 roku, w którym „badacz” ogłosił, że dusza ludzka waży 21g. Stos replik łusek, umieszczony na woskowej wadze jest wystarczająco przejmujący. Korzystanie z tego rodzaju eksperymentu, który dla pana Mendzelewskiego był punktem wyjścia do powstania „WarMarkt III”- 21g, w moim odczuciu słyca wymowę tej pracy.

„Faktory pamięci”- to łagodne, przyjazne formy wydobyte z czasu minionego, obecne w teraźniejszości, przetworzone, a użyty materiał, jego sztuczność lub nietrwałość chcą zaprzeczyć prawdzie pierwowzoru - to projekt o znacznym potencjale - w kontekście artystycznym, w kontekście kulturowym, który wnosi nowe elementy w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej.

### **Ocena dołączonych dzieł artystycznych i innych aktywności**

Prace z okresu poprzedzającego habilitację potwierdzają, że praca cyklami jest drogą i źródłem dla kolejnych przedstawień. Inspiracja tematem pamięci pojawiła się już wcześniej. Były to „Pamiętki”, „Artefakty”- materializowanie śladów, Znamienne jest łączenie różnych materiałów: ceramiki z metalem, metalu z masą epoksydową. Pojawiły się też prace z brązu w niewielkiej skali – cykl „Metamorfozy”, „Na ślizgawce”. Prace zrealizowane i ustawione w przestrzeni publicznej nie są spójne ideowo. Wynika to z warunków konkursu, określonych założeń plenerowych. Wszystkie potwierdzają łatwość budowania formy i biegłość warsztatową. Po doktoracie dorobek Habilitanta był prezentowany na dwunastu wystawach indywidualnych i trzydziestu wystawach zbiorowych. Pan Wojciech Mendzelewski bierze udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych jako moderator, prelegent, koordynator. Pełni funkcje kuratora i koordynatora, kierownika wielu projektów. Jest członkiem Komisji programowej na Wydziale Artystycznym UMCS, w latach 2013/2018 był członkiem Rady Kultury Miasta Lublin,.



## Ocena osiągnięć dydaktycznych

Działalność dydaktyczna pan Wojciech Mendzelewskiego rozpoczęła się w 1997 roku od stanowiska asystenta w pracowni rzeźby dla kierunku Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych, od 2007 roku prowadzi zajęcia samodzielnie według opracowanego przez siebie programu nauczania. Doświadczenia w poszukiwaniu jedności treści i formy, rozwiązań formalnych – materiałowych w ćwiczeniach ze studentami, zaowocowały nagrodami dla najlepszych dyplomów artystycznych z rzeźby na poziomie studiów I stopnia i studiów II stopnia ( magisterskich) przyznawanymi przez Dziekana Wydziału Artystycznego UMCS. Dokumentacja realizacji prac dyplomowych licencjackich i magisterskich prowadzonych pod opieką dr Wojciech Mendzelewskiego potwierdza przyjęte założenia dla pracowni rzeźby: projektowanie rzeźby jako formy przestrzennej w relacji z otoczeniem oraz posiadanie przez studenta wiedzy dotyczącej realizacji prac w różnych technikach.

Jest opiekunem koła naukowego „ Forum Młodych Rzeźbiarzy”. Sprawuje opiekę artystyczną nad dyplomami licencjackimi i magisterskimi. Od wielu lat prowadzi studenckie plenery rzeźbiarsko-malarskie, których jest organizatorem. Jest kuratorem corocznych prezentacji dokonań studentów w Akademickim Centrum Kultury Chatka Żaka Lublin.

Habilitant opracował efekty kształcenia dla przedmiotu: rzeźba na studiach stacjonarnych I i II stopnia oraz dla kierunków: Edukacja Artystyczna, Malarstwo i Grafiki w ramach prac Komisji programowej dotyczącej KRK na Wydziale Artystycznym UMCS. Ponadto opracował: Moduł sylabusu do przedmiotu – rzeźba, 2013:

Moduł sylabusu do przedmiotu – Rekonstrukcja rzeźbiarska, 2013;

Moduł sylabusu do przedmiotu – Renowacja rzeźby i detali architektonicznych, 2013.

Jest autorem podstawy programowej kształcenia w zawodzie Technik renowacji elementów architektury, 2011; programu nauczania dla zawodu kamieniarz 2012; programu nauczania dla zawodu technik renowacji elementów architektury 2012.

Opracował ramowe treści kształcenia dla kierunku międzywydziałowego

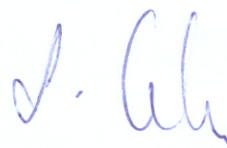
Chemia w renowacji rzeźby i detali architektonicznych dla studiów I stopnia, 2017.

Przytoczone informacje świadczą o nadzwyczajnym zaangażowaniu w prace organizacyjne na rzecz uczelni, w prace związane z budowaniem programów nauczania, które mają wpływ na proces kształcenia na różnych poziomach studiów, również w zakresie warsztatu i zróżnicowanych technologii. Jest autorem podstawy programowej dla szkół stopnia średniego. Bez wątplenia dr Wojciech Mendzelewski posiada bogatą praktykę pedagogiczną i

dorobek dydaktyczny, który stanowi znaczący wkład w edukację artystyczną i przekłada się na sferę upowszechniania sztuk plastycznych.

### **Konkluzja**

Przedstawiona dokumentacja prezentuje nam Habilitanta jako wszechstronnie przygotowanego artystę i pedagoga. Osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne Pana dr Wojciecha Mendzelewskiego stanowią znaczny wkład w samą dyscyplinę, są również przełożeniem na sferę dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw u odbiorców kultury. Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne Pana dr Wojciecha Mendzelewskiego w pełni spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późn. zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.



28.06.2019